

Пушкар М.Р.

аспірант

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ПРОБЛЕМА ІНФОРМАЦІЙНОЇ АСИМЕТРІЇ У РИНКОВИХ ВІДНОСИНАХ

Ведення бізнесу у будь-якому вигляді завжди супроводжується деяким рівнем незахищеності та невизначеності, яка зумовлена відсутністю повноти, достовірності, актуальності або ж оперативності збору інформації. Раніше методологія економістів опиралася на прості економічні моделі, які були ефективні за умови повноти і точності інформації, а саме, на припущенні, що усі сторони економічних відносин володіють ідентичною інформацією яка є загальнодоступною в певній сфері. Проте, в практичній діяльності досить часто зустрічаються факти, коли інформація не відповідає дійсності та сподіванням однієї із сторін, що означає деяку неточність чи неповноту інформації та її нерелевантність. Нехтувати цими фактами і прийняття інформації як достатню для вирішення проблеми може призвести до значних фінансових втрат. У мінливому середовищі, з першого погляду, навіть незначні факти викривлення інформації можуть суттєво змінювати вектор руху економіки.

Відсутність достатньо повної та актуальної інформаційної бази для точної оцінки впливу окремих факторів, складність прогнозування наслідків взаємодії між ними – саме ці обставини дозволяють проаналізувати рівень невизначеності умов господарювання підприємства. На Українському ринку складова невизначеності зростає через відсутність ринку інформаційних послуг та його налагодженої взаємодії з іншими видами ринків, так і в зв'язку з нестабільністю економіки держави.

Актуальність проблеми інформаційної асиметрії підтверджує той факт, що Нобелівський комітет двічі присуджував премію економістам які працювали над цією проблемою, а саме: у 1996 році Вільяму Вікрі та Джеймсу А. Міррлісу за фундаментальний внесок в економічну теорію стимулів та асиметричної інформації, та у 2001 році Джорджу А. Акерлофу, А. Майклу Спенсу та Джозефу Е. Стіглітсу за їх аналіз у сфері ринків з асиметричною інформацією.[1]

Ці вчені зробили колосальний внесок у розвиток теорії та практики ринків з асиметричністю інформації, проте проблема асиметричності інформації яка виникає у системах обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємств не була ними розглянута.

Квінтесенція асиметрії інформації полягає у тому, що суб'єкти ринкових відносин, які фігурують на певному ринку та є потенційними або реальними діловими контрагентами, забезпечені нерівноцінною або асиметричною інформаційною базою щодо підприємницького проекту, умов його реалізації, якості та вартості предмету угоди, ступеня підприємницького ризику, пов'язаного із участю в здійсненні проекту та реалізацією певних договірних зобов'язань, деякими сприятливими або несприятливими факторами, які можуть вплинути на ефективність угоди.

Асиметрія інформації різниться з повнотою інформації. І асиметрія, і повнота є характеристиками інформації, однак асиметрія – це характеристика нерівномірності інформації між суб'єктами, тоді як неповнота характеризує існуючий масштаб інформації відносно її достатнього, необхідного і вичерпного обсягу. Отож, асиметрія інформації знижує як ефективність економіки загалом, так і ефективність функціонування суб'єктів господарства зокрема.

Можливі збитки суб'єктів господарювання внаслідок асиметрії інформації полягають у :

- втраті конкурентних переваг;
- звуженні сегмента ринку;
- недотриманні стратегічної мети і завдань;
- зростанні загроз, пов'язаних з операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю, а також з надзвичайними подіями;
- збільшенні відсотку інсайдерських операцій на фондовому ринку і, відповідно, інвестиційних ризиків;
- недоотриманні доходів і чистого прибутку, зумовлених асиметрією інформації про товар;
- збільшенні трансакційних витрат;
- зниженні мотивації щодо інноваційної діяльності;
- зростанні витрат на зменшення рівня асиметричності;
- наявності прихованих загроз;
- збільшенні ймовірності вибору неоптимальних рішень серед альтернативних;
- створенні можливостей для реалізації опортуністичної поведінки контрагентів;
- неефективному розподілі ресурсів.[3]

Вчені схиляються до думки, що найвагомішою складовою інформаційного масиву підприємства є облікова та аналітична інформація, адже за дослідженнями науковців тільки інформація облікового характеру складає близько 70 % від загального масиву економічної інформації більшості департаментів підприємства. Обліково-аналітична інформація формується в процесі господарського обліку та економічного аналізу.[4]

Асиметрія обліково-аналітичної інформації може істотно впливати на ефективність прийняття рішень, зокрема на чинники формування ринкової вартості підприємства, оптимізації структури його активів і капіталу, розроблення ефективних напрямів покращення фінансово-економічного потенціалу через здійснення капітальних інвестицій, формування оптимального портфеля фінансових інвестицій, зниження рівня витрат та ризиків усіх видів діяльності, збільшення обсягів доходів, підвищення рентабельності та фінансової стійкості, а відтак і конкурентоспроможності підприємства на ринку, оптимізації грошових потоків підприємства та інших аспектів фінансово-господарської діяльності в ринковому середовищі.

Можна виділити дві причини асиметрії обліково-аналітичної інформації:

- загальні причини, які притаманні будь-якій інформації;
- характерні причини, які зумовлені формуванням саме облікової та аналітичної економічної інформації.

Однією з основних характерних причин асиметрії бухгалтерської інформації є наявність різних облікових моделей, які застосовують національні підприємства чи транснаціональні організації. Це пов'язано з відсутністю чіткого врегулювання майнових інтересів на економічному рівні кожного з учасників господарських відносин”.

Інакшою характерною причиною асиметрії облікової інформації в Україні та деяких інших державах є паралельне використання як фінансового, так і податкового обліку, які певною мірою є дещо безкомпромисними підсистемами бухгалтерського обліку. Адже зазначені типи обліку регулюються відмінними нормативно-правовими актами, потребують складання відмінних первинних документів та різних форм звітності для розрахунку такого вагомого економічного показника, як фінансовий результат фірми, що генерує асиметрію інформації.[5]

Хоча ведеться бухгалтерський облік та складається фінансова звітність на підставі єдиних нормативно-правових документів, за єдиними принципами, які забезпечують рівність облікової інформації, кожен суб'єкт господарювання, з огляду на конкретні умови господарювання, може обрати підходящу для себе форму ведення обліку. Для цього

сукупність принципів, методів і процедур, що застосовуються для складання та подання фінансової звітності, підприємство повинно зафіксувати в його обліковій політиці. Формуючи облікову політику підприємства обирають як правило, тільки один варіант із тих, які були передбачені нормативними документами. Різні підходи на рахунок вибору облікової політики підприємства – це також причина асиметричності інформації.

Ще однією характерною причиною асиметрії облікової інформації є надзвичайно значна кількість первинних, а також зведених бухгалтерських документів, складання яких може спричинити неумисне внесення недостовірних даних або умисні дії щодо викривлення бухгалтерської інформації.

Щодо аналітичної інформації, то характерною причиною її асиметрії є відсутність нормативних документів стосовно розрахунку аналітичних індексів. Такі документи повинні регламентувати джерела інформації для обрахунку таких показників та методику їх обчислення з урахуванням галузевої специфіки економічної діяльності.

Асиметрія інформації притаманна кожному виду фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, а її негативні наслідки часто відчутні на будь-якому ринку. Асиметрія інформації суттєво впливає на прийняття управлінських рішень. З огляду на те, що облікова та аналітична інформація є найвагомішою частиною інформаційного масиву фірми, проблеми асиметрії такої інформації є досить актуальними на даний момент.

Список використаних джерел:

1. Лауреати Нобелівської премії з економіки *The nobel prize*: веб-сайт. URL: <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/> (дата звернення: 20.01.2020)
2. Каменев Н. А. Развитие видовой конкуренции на рынке коммунальных услуг // Экономика. Социология. Право. – 2011. – № 10. – С. 28–35.
3. Петрухина Н. А. Теоретические основы асимметрии информации. *Вестник Тисби.*: веб-сайт. URL: <http://www.tisbi.ru/assets/Site/Science/Documents/Petrukhina.pdf> (дата звернення: 20.01.2020)
4. Загородній А.Г. Система обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку: Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”. – 2007. - № 576. – С. 94-102.
5. Легенчук С., Лозинський Д. Бухгалтерський облік витрат для цілей оподаткування як джерело асиметричної інформації *Економічний аналіз*: веб-сайт. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_10%283%29__41

Сарапіна О.А.

доктор економічних наук, професор

Морозенко Ю.М.

здобувач другого (магістерського) рівня

Херсонський національний технічний університет

м. Херсон, Україна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В умовах розвинених ринкових відносин значна увага приділяється поняттю дебіторської заборгованості, так як вона є джерелом доходу підприємства. Згідно з П(с)БО 10, дебіторська заборгованість — це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [1]. Під дебіторами слід розуміти юридичних та фізичних осіб, які внаслідок минулих